

«in caducum parietem inclinare: marcher sur une planche pourrie» (Spartianus, S. III, d. C.). —

² No directament documentat en llatí antic, si bé sí en els derivats *depalmare*, *palmizare* i *expalmare*; però l'existència de *palmatorius*, *-orium*, amb el significat corresponent, obliga a suposar que també degué usar-se *palmare* per a 'copejar', més que més estant *palma* 'bufetada' ja documentat en llatí. —
³ Sembla haver-hi hagut confusió de mots, per part d'algun lexicògraf, entre un mot com *pàmula* i algun terme del grup de l'it. dial. *pàmpola*, cast. *pampolina* i *pamema*, *pamela* («*pàmula*: propòsit, resolució», Lab. 1840, suprimit en eds. posteriors; «*pamela* mena d'ordi, i barret de palla de senyora», Bulbena, Vogel), però aquells mots no tenen res a veure amb el nom del cereal (veg. *DECH* IV, 364a18); i crec que aquests mots de Lab. i Bulbena no tenen cap valor. Potser no en té més (i no li són estranyes aquelles confusions) «*pàmpules*: bellaraca», *AlcM*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *palmada*, *palmata*, *palnata*, *palmadeta*, *palmadina*, *palmar* 'camp plantat de palmeres', *palmareda*, *palmar* 'lleixa, prestatge', *palmareset*, *repalmador*, *pomar*, *palmalló*, *palmelló*, *palmellota*, *palmella* 'peces del carro que aguanten l'empostissat', *palmar* v. 'tocar', *palmarse-la*, *palmatòria*, *palmatori*, *espalmatòria*, *palmatoria-da*, *palmeta*, *palmetada*, *palmetejar*, *palmetador*, *palmejar*, *palmejat*, *pal motejar*, *palmeig*, *palmell*, *palmella* 'mena de roba', *palmellada*, *palmellat*, *palmellejar*, *palmenys*, *palmer*, *palmera*, *paumera*, *palmeral*, *palmerar*, *palmereta*, *palmerina*, *palamarina*, *palmilla*, *Palmireno*, *palmina*, *palminetes*, *fer palminetes*, *pal miretes*, *palmis*, *palmissa*, *palmissó*, *palmito*, *palmiter*, *palmitet*, *palmo*, *El Palamo*, *palmota*, *pam*, *palm*, *paum*, *un pam de*, *pamet*, *palmar* adj., *palmar* v. 'mesurar', *pamar*, *apamar*, *apamar la cara a un*, *palmada*, *pamejar*, *empalmar*, *empomar*, +*respalma*, *diapalma*, *pàmula*, *ordi palmell*, *palmella* 'ordi palmell', *palmavera*, *palmifer*, *palmiforme*, *palminervi*, *palminerviàt*, *palmipede*, *palmatifid*, *palmatilobat*, *palmatipartit*, *palmatisecte*.

Palnata, V. *palmata* (PALMA) *Palo* mall. i *palamesto*, V. *pal* *Paló*, V. *pala* *Palobria*, V. *pal*

PALOMA, mot antiquat o dialectal, que en català havia designat el tudó o colom salvatge (no el domèstic) i algun altre ésser volador o vegetal, del llatí PALUMBES 'tudó', llatí vulgar PALŪMBA (diferent de COLUMBUS, -MBA, 'colom'). □ 1.ª doc.: 1492.

Paloma com a nom del colom silvestre o tudó apareix en algun text vell poètic o de reminiscència religiosa, llatina o bíblica: així en el text bíblic de 1492 (*EUC* VII, 53) i en el mall. citats per *AlcM*, i en algun text de Doctrina Cristiana que s'ha usat a Mallorca (*BDLC* XIV, 32); o en la cançó tradicional, mena de «Magalí» català, que recull MilàF: «pensament --- de tornar-me *palometa*: / pel bosc anirà volant; / si tu 't tornes *palometa* - yo 'm tornaré cassadó / y te n'aniré cassant», *Romllo*. (521.2). Com a verament viu i

popular, de tot això a penes queda res en el nostre domini lingüístic: *palòmes* per a una mena de colom salvatge, però més petits que els tudons, a Tor de Vall Ferrera (1932), i ja no en tinc nota d'enlloc més, mentre que per les adjacents valls gascones, del Coserans i d'Aran es conserva ben viu. En aquesta no sols això sinó que hi funciona com a terme genèric de les diverses menes de coloms silvestres (*perengues*, *siselles*, *tòdos*); mentre que pel vessant català han tingut més descabdellament *XIXELL* i *TUDÓ*.

En canvi s'ha mantingut més en el sentit de 'papallona', especialment certes menes de papalló petit etc.; o bé el del cuc de seda: «foradar lo capell ab lo pico --- hix una *palometa*: erumpit papilio; lo papalló o *palometa* que hix: bombylis», *OPou* (*ThPu.*, 324: *papalló* devia ser llavors el terme usual a Girona o el Princ., i *palometa* a Val.). De fet sento *palometa* 'papallona' a Carcaixent; així ho diuen a Eiv. («*pelumete*: mariposa», *PzCabr.*); també a la ratlla d'Aragó (Batea, *DAG.*), a Llaguardes (*palométas*, 1935); i continua més enllà del límit lingüístic: a Casp (*BDC* XXIV, 176), i *palomita* o *palomica* a diversos punts d'Aragó, Andal. i cast. d'Amèrica (*DECH* IV, 357b54ss.). Probablement no és casual que això coincideixi amb el fort arrelament de *palomba* en mossàrab oriental, estudiat per *MzPi*. (*Orig.*, 409), si bé allà com a nom dels ocells columbins; i cal condicionar fortament les conclusions que *MzPi*. vol treure d'això quant a les afinitats castellanes del mossàrab afegint-hi les dades i les reserves que hi faig en el *DECH*, PALOMA, nota 2.

Més al Nord, amb el sentit de 'papallona' s'usa en forma no diminutiva *paloma* 'papallona' en el Priorat (*JBru*, *Misc. Folk. d'Arabia*, 156), i així mateix ho anoto per les Garrigues (Granyena, Sarroca, 1936), i en algunes zones val. del SE., *palòma* a la Vall d'Ebo, *palòmes* i *palométas* varietats diverses a Tavernes de Valldigna (1962). Veg. la localització detallada de *paloma* i *palometa* en aquest sentit, segons Griera, en *VKR* I, 319: aquella des de la Vall d'Aneu, al llarg del límit lingüístic, per Fraga, Alcarràs fins a Calaceit, Gandesa, Flix, Falset i Tort.; i en una sèrie de localitats val. (sobretot des de la línia Dénia-Cocentaina); *palometa* a Ulldecona, Morella, i a tota la zona Alcoigandia-Alacant.

⁴⁵ DERIV.: *Palomar* v., poc corrent, en el sentit precís de 'caçar tudons', prohibit: «--- no gos *palomar* ni tirar ab balesta als tudons», en un doc. vigatà del S. xv (Viladrau, a. 1435), *CaCandi*, *MiscHiCat.* I, 47, de nou el 1605 (*AlcM*, en un doc. publicat pel mateix erudit). *Palomar* subst., 'colomar': «cases, corrals, *palomàs*, safrans, vinyes, olivàs ---» en un doc. del Mataranya (escriptura original de 1463, de la Torre del Comte, *BolHiGeogrBAR.* I, 130). *Palomí* definit com a «columbulus», o colom jove, en el *DTO*. 1670; però ⁵⁰ Lacav. ja només dóna «*colomí*: colom jove, *columbinus pullus*, *columbulus*»; i llavors l'ed. de 1757 del *DTO*. (que accepta tots els canvis de Lacav.) passa la definició «columbulus» a *colomí*, i des de *palomí* es limita a remetre a *colomí*. En efecte, en l'aplicació a ⁶⁰ qualsevol mena d'ocell columbaci, el mot havia quedat